

29.4.2013

Kehitysvammaisten asumisen ohjelman valtakunnallisen toimeenpanon seurantaryhmä

Asettaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö on tänään asettanut seurantaryhmän koordinoimaan kehitysvammaisten asumisohjelman valtakunnallista toimeenpanoa yksilöllisen asumisen tueksi tarvittavien palvelujen ja laitosasumisen lakkauttamisen osalta.

Toimikausi

1.5.2013 - 31.12.2015

Tausta

Valtioneuvosto teki 8.11.2012 periaatepäätöksen kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja, 2012:15). Periaatepäätöksen mukaan jokaisella kehitysvammaisilla henkilöillä on oikeus asua samoin kuin muutkin kuntalaiset ja saada tarvitsemansa palvelut. Periaatepäätös perustuu sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittuun valtakunnalliseen suunnitelmaan (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:5).

Periaatepäätös liittyy vuosina 2010-2015 toteutettavaan kehitysvammaisten asumisen ohjelmaan (Kehas). Asumisohjelmassa ympäristöministeriön vastuulla ovat asuntotarjontaan ja asumiskustannusten hallintaan liittyvät toimenpiteet ja sosiaali- ja terveysministeriön vastuulla laitoshoidon vähentämiseen ja palvelujen kehittämiseen liittyvät toimenpiteet. Suomessa on noin 40 000 kehitysvammaista henkilöä, joista noin 1 600 asui laitoksissa vuoden 2011 lopussa. Tavoitteena on, että ohjelmakauden aikana kehitysvammaiselle henkilöille tuotetaan yhteensä 3 600 asuntoa. Laitoksissa ja lapsuudenkodeissaan asuvien lisäksi asumisen ja yksilöllisten palvelujen järjestämistä tarvitsevat epäsovivassa asuntokannassa asuvat vammaiset henkilöt.

Valtioneuvoston periaatepäätös linjaa viisi keskeistä toimenpidealuetta vammaisten ihmisten palvelujen ja asumisen kehittämiseksi: 1) palvelujen käyttäjien ja heidän läheistensä kuuleminen ja oikeuksien varmistaminen 2) vammaisten lasten oikeuksien varmistaminen 3) palvelujen kehittäminen 4) laitosasumisen asteittainen lakkauttaminen ja 5) osaamisen varmistaminen ja hallinnon alojen välisen yhteistyön kehittäminen.

Periaatepäätös ohjaa ja tukee kuntia ja kuntayhtymiä lakkauttamaan asteittain vammaisten ihmisten laitosasumisen sekä kehittämään asumisen tukemiseksi tarvittavia palveluja ja asuinympäristöjä. Laitosasumisen lakkauttaminen edellyttää, että laitoksista ja lapsuudenkodeista muuttaville vammaisille henkilöille on tarjolla asuntojen lisäksi laitoshoidon korvaavia yksilöllisiä lähi- ja erityispalveluja.

Hallitusohjelman mukaisena tavoitteena on jatkaa meneillään olevaa kehitysvammahuollon rakennemuutosta ja kehittää palveluja, jotka mahdollistavat myös vaikeimmin vammaisten henkilöiden asumisen lähiyhteisössä. Lähipalvelut ja niitä tukevat erityispalvelut mahdollistavat myös vaikeimmin vammaisten henkilöiden asumisen lähiyhteisössä. Kuntien ja kuntayhtymien on varmistettava asiakkaiden tarvitsemien palvelujen saatavuus ja laatu. Palvelujen uudistaminen vaatii henkilöstöltä uudenlaista osaamista ja asiakaskeskeisiä toimintatapoja. Päämääränä on, että vuoden 2020 jälkeen kukaan vammaisen henkilö ei asu laitoksessa. Perustan tälle kehitykselle luovat Suomen perustuslaki ja YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskeva yleissopimus, jonka mukaan vammaisilla henkilöillä on oikeus valita, missä ja kenen kanssa he asuvat.

Osana asumisohjelman toimeenpanoa erityishuoltopiirejä/kuntayhtymiä pyydettiin laatimaan vuoden 2010 loppuun mennessä yhteistyössä alueen kuntien sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa suunnitelma siitä, miten alueellisesti edetään laitoshoidosta kehitysvammaisten henkilökohtaiset tarpeet huomioon ottaen yksilöllisempiin asumisratkaisuihin. Kesäkuussa 2012 sosiaali- ja terveysministeriö pyysi erityishuoltopiirejä/kuntayhtymiä tarkentamaan ja täydentämään suunnitelmat laitoshoidon korvaavista ratkaisuista vuoden 2012 loppuun mennessä. Suunnitelmat ohjattiin laatimaan valtakunnallisen suunnitelman toimenpidelinjausten pohjalta yhteistyössä alueen kuntien, kuntayhtymien, vammaisten henkilöiden ja heidän omaistensa, vammaisjärjestöjen sekä muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Kehitysvammaisten asumisohjelman ja yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamista koskevan periaatepäätöksen toimenpiteet liittyvät sosiaalihuoltolain sekä vammaislainsäädännön uudistamiseen, sosiaali- ja terveydenhuollon asiakkaan itsemääräämisoikeuden vahvistamiseen sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta koskevan lainsäädännön valmisteluun.

Tavoitteet

Seurantaryhmän tavoitteena on seurata ja koordinoita valtioneuvoston 8.11.2012 tekemän kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllistä asumista ja palvelujen turvaamista koskevan periaatepäätöksen toimeenpanoa yksilöllisen asumisen tueksi tarvittavien palvelujen kehittämisen ja laitosasumisen asteittaisen lakkauttamisen osalta sekä tukea alueellisten suunnitelmien laadintaa ja toimeenpanoa jäljellä olevan kehitysvammaisten asumisohjelmakauden ajan.

Tehtävä

Seurantaryhmän tehtävä on

- 1) seurata, arvioida ja koordinoita kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisten palvelujen turvaamista koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa valtakunnallisesti ja alueellisesti
- 2) edistää tietoa hyvistä valtakunnallisista ja alueellisista yksilöllisen asumisen tueksi tarvittavien palvelujen asiakaslähtöisistä käytännöistä
- 3) ennakoida henkilöstön osaamisen tarpeita ja tehdä ehdotuksia koulutuksen kehittämiseksi sekä osaamisen varmistamiseksi kunta- ja palvelurakennemuutoksessa.

Organisointi

Puheenjohtaja:

Jaana Huhta, hallitussihteeri, sosiaali- ja terveysministeriö

Jäsenet:

Seija Aaltonen, erityishuoltopiirin johtaja, Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri

Hanna Ahonen, sosiaalineuvos, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira)

Mirjami Hagman, toiminnanjohtaja, Autismi- ja Aspergerliitto ry

Raija Hynynen, asuntoneuvos, ympäristöministeriö

Anna-Liisa Kainulainen, vammaispalvelupäällikkö, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä

Matti Kaivosoja, ylilääkäri, Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri

Erkki Kujansuu, hallintoylilääkäri, Pirkanmaan sairaanhoitopiiri

Pekka Mikkola, toimitusjohtaja, 31.8.2013 saakka ja 1.9.2013 alkaen Jyrki Pinomaa, toimitusjohtaja, Asumispalvelusäätiö ASPA

Päivi Nurmi-Koikkalainen, kehittämispäällikkö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)

Pirjo Poikonen, kehittämissuunnittelija, Helsingin kaupunki

Janne Utriainen, vammaisasumispalvelujen päällikkö, Lahden kaupunki

Ossian Wassborr, varapuheenjohtaja, Förbundet De Utvecklingstördas Väl (FDUV)

Jaana Viemerö, erityisasiantuntija, Suomen Kuntaliitto

Sihteerit:

Susanna Hintsala, johtaja, Kehitysvammaliitto

Jutta Keski-Korhonen, vaikuttamistoiminnan päällikkö, Kehitysvammaisten Tukiliitto ry

Kirsti Äijö, suunnittelija, sosiaali- ja terveysministeriö

Pysyvät asiantuntijat:

Kirsi Konola, kehittämispäällikkö, Kehitysvammaisten Palvelusäätiö

Markku Niemelä, toimitusjohtaja, Eteva kuntayhtymä

Anne-Mari Raassina, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Helena Vormaa, lääkintöneuvos, sosiaali- ja terveysministeriö

Sari Loijas, neuvotteleva virkamies, sosiaali- ja terveysministeriö

Seurantaryhmä kuulee tarvittaessa muita asiantuntijoita ja työn kannalta keskeisten sidosryhmien edustajia. Seurantaryhmä voi asettaa tarvittaessa jaostoja sekä nimetä tarvittavan määrän asiantuntijasihteereitä.

Kustannukset ja rahoitus

Seurantaryhmä työskentelee virka-aikana ilman erillistä korvausta. Seurantaryhmän menot maksetaan momentilta 33.01.01.

Peruspalveluministeri

Maria Guzenina-Richardson

Lakimies

Liisa Holopainen

LIITTEET

Valtioneuvoston periaatepäätös kehitysvammaisten henkilöiden yksilöllisen asumisen ja palvelujen turvaamisesta (STM:n julkaisuja 2012:15)

JAKELU

Päätöksessä mainitut

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko
Valtiosihteeri Pia Pohja
Valtiosihteeri Sinikka Näätsaari
Erityisavustaja Ulla Heinola
Erityisavustaja Ismo Kainulainen
Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee
Asumispalvelusäätiö ASPA
Autismi- ja Aspergerliitto
Eteva kuntayhtymä
Förbundet De Utvecklingstördas Väl (FDUV)
Helsingin kaupunki
Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä
Kehitysvammaisten Palvelusäätiö
Kehitysvammaisten Tukiliitto ry
Kehitysvammaliitto ry
Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri
Lahden kaupunki
Opetus- ja kulttuuriministeriö
Pirkanmaan sairaanhoitopiiri
Sosiaali- ja terveydenhuollon lupa- ja valvontavirasto (Valvira)
Suomen Kuntaliitto
Terveiden ja hyvinvoinnin laitos (THL)
Varsinais-Suomen erityishuoltopiiri
Ympäristöministeriö

STM

- HTO
- STO
- VIE
- HARE
- kirjaamo
- osastosihteeri Virpi Andersson
- tarkastaja Hilikka Huttunen